

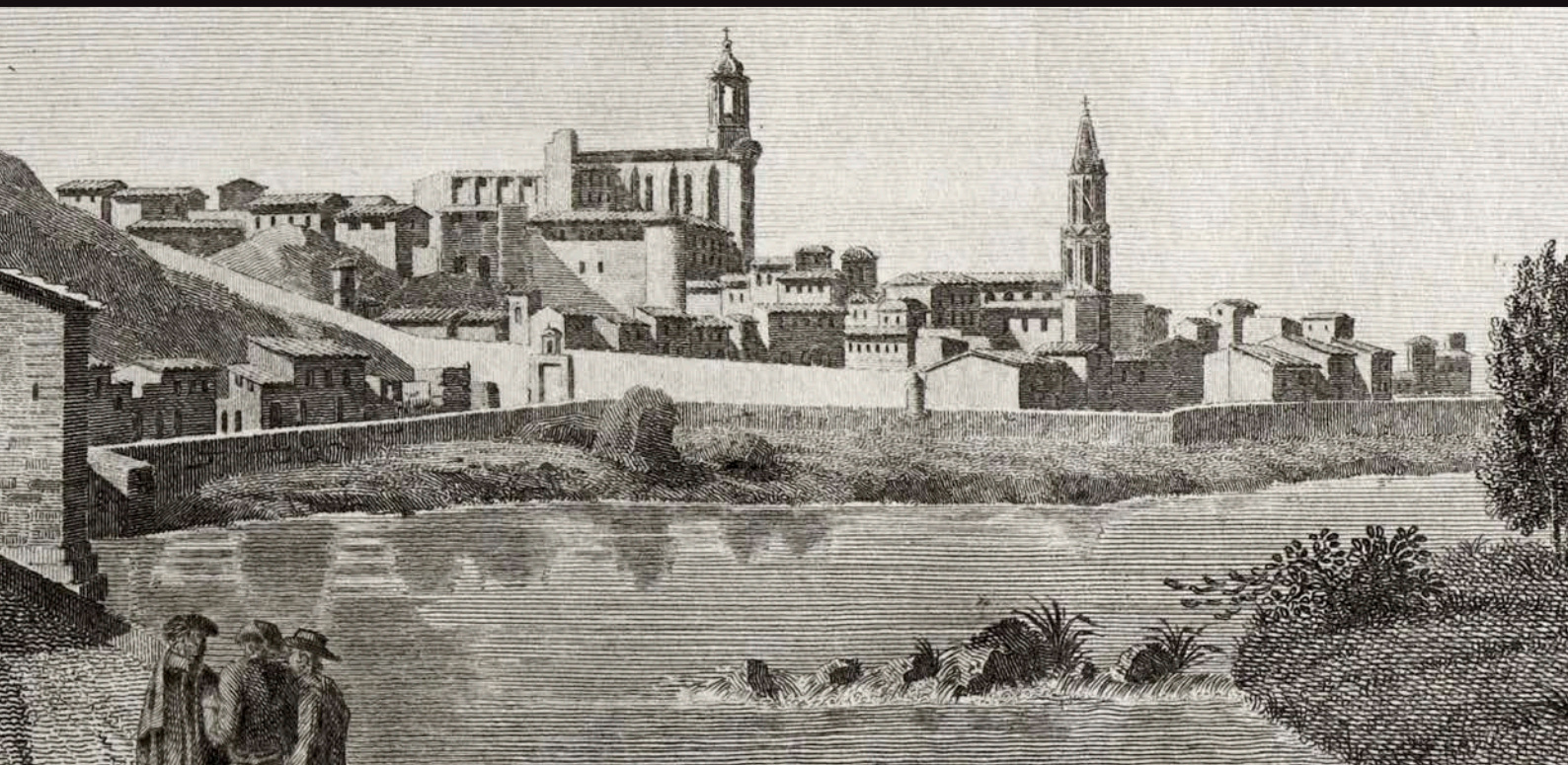
Museu d'Art de Girona. 2017

12 | 12

mesos | obres

md'A Museu d'Art
de Girona

 Generalitat de Catalunya
Departament de Cultura

Museu d'Art de Girona. 2017.

12 MESOS I 12 OBRES

CATÀLEG

Edició i producció

Museu d'Art de Girona
(Agència Catalana de Patrimoni Cultural)

Direcció

Carme Clusellas i Pagès

Coordinació

Antoni Monturiol i Sanés
Irene Forts i Plana

Autors dels textos

Júlia Semproniana Carreras i Tort
Lídia Chalaux i de la Riva
Rosa Creixell i Cabeza
Neus Crous i Costa
Antoni Cruanyes i Bornay
Joan Domenge i Mesquida
Victoria Durá i Ojea
Isabel Fabregat i Marín
Laura Lleonart i Murcia
Antoni Monturiol i Sanés
Inés Padrosa i Gorgot
Hèctor Pérez i Varela
Josep Narcís Pujol i Vila
Magda Pujolàs i Xarles
Francesc Ruiz i Quesada
Carlos Sánchez i García
Alba Varenna
Pep Vila i Medinyà
Joan Yegüas i Gassó

Disseny gràfic i maquetació

La Fonda Gràfica

Impressió

Palahí Arts Gràfiques S.L.

Assessorament lingüístic i traduccions

Anna Asperó

Autors de les fotografies

Rafel Bosch
Ajuntament de Girona. CRDI
Arxiu Fotogràfic de Barcelona

Dipòsit legal

GI 296-2018

12 MESOS 12 OBRES. MUSEU D'ART DE GIRONA, 2017.

ISBN: 978-84-393-9670-3

L'ús dels continguts d'aquesta obra està subjecte a una llicència de Reconeixement – No Comercial – Sense Obra Derivada (by-nc-nd) de Creative Commons. Se'n permet la reproducció, distribució i comunicació pública sempre i quan no sigui per a usos lucratiu i no es modifiqui el contingut de l'obra. Per veure una còpia de la llicència, visiteu :
<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/deed.ca>

Imatge de la coberta: Detall *Vista de Girona*, 1806. Jean François Ligier / Gravador: François Nicholas Barthélemy Dequevauviller. Museu d'Art de Girona. Núm.reg. 251.834. Fons d'Art Diputació Girona. Fotografia: Rafel Bosch.

MUSEU D'ART DE GIRONA

Direcció

Carme Clusellas

Equip tècnic

Aurèlia Carbonell, Irene Forts, Carme Martinell,
Antoni Monturiol

Administració

Adriana Cle, Dorí Mesa, Mar Ribot

Manteniment

Ignasi Arévalo, Gabriel Rodríguez, Jaume Soler

Servei d'atenció al públic

Trinitat Carcelén, Sara Escaño, Leticia Garcia,
Pilar Ramírez, Pere Romans

Col·laboracions

Elena Boix, Àngels Miralles, Clara Saperas,
Montse Vinardell

Museu d'Art de Girona

Pujada de la Catedral, 12

17004 Girona

Tel. (+34) 972 20 38 34

www.museuart.com

Museu d'Art de Girona. 2017

12 | **12**
mesos | **obres**

md'A Museu d'Art
de Girona

 Generalitat de Catalunya
Departament de Cultura

 Diputació
de Girona

ÍNDEX

Presentació	11
CARME CLUSELLAS I PAGÈS	
Gener	12
<i>Creu de terme gòtica d'Amer</i> (fragment) Text: JOSEP NARCÍS PUJOL I VILA / ANTONI CRUANYES I BORNAY	
Febrer	16
<i>Tríptic dels Sants Metges de Canet d'Adri</i> Text: PEP VILA I MEDINYÀ	
Març	20
<i>Cap de jove.</i> Joan Brull i Vinyoles Text: ISABEL FABREGAT I MARÍN	
Abril	24
Bruixa Text: GREMI DE L'ART (JÚLIA SEMPRONIANA CARRERAS I TORT, LÍDIA CHALAUX I DE LA RIVA, LAURA LLEONART I MURCIA, HÈCTOR PÉREZ I VARELA, CARLOS SÁNCHEZ I GARCÍA)	
Maig	28
<i>Animal fantàstic, Retaule de Sant Feliu.</i> Pedro Robredo Text: FRANCESC RUIZ I QUESADA / JOAN YEGÜAS I GASSÓ	
Juny	32
<i>L'ermita penjada al cel i, a sota, aquest mar nostre.</i> Josep Albertí Corominas Text: NEUS CROUS I COSTA	
Juliol	36
<i>Corona de la Mare de Déu de Castelló d'Empúries, dita del conestable.</i> Pere Àngel (argenter documentat a Girona entre 1428-1475) Text: JOAN DOMENGE I MESQUIDA	
Agost	40
<i>Vista de Girona.</i> Jean François Ligier / Gravador: François Nicholas Barthélemy Dequevauviller Text: INÉS PADROSA I GORGOT	
Setembre	44
<i>Un carrer.</i> Francesc Torrecassana i Sellarés Text: VICTORIA DURÁ I OJEA	
Octubre	48
<i>Visiteu el Museu de Galligants de Girona.</i> Lluís Busquets i Mollera Text: ANTONI MONTURIOL I SANÉS / MAGDA PUJOLÀS I XARLES	
Novembre	52
<i>Escriptori.</i> Lluís Busquets i Mollera Text: ROSA CREIXELL I CABEZA	
Desembre	56
<i>Alabàstron Etruscocorinti</i> Text: ALBA VARENNA	

Alabàstron Etruscocorinti

Finals del s. VII aC - principis del s. VI aC

Ceràmica

9,5 x 3,5 cm

Museu d'Art de Girona. Núm. reg. MDG 834

Fons Bisbat de Girona

Un ungüentari etrusc a l'extrem nord-est de la península Ibèrica

L'alabastron de ceràmica etruscocoríntia que presentem pertany a un lot d'ungüentaris de suposada procedència emporitana conservats al Museu d'Art de Girona i a les diverses seus del Museu d'Arqueologia de Catalunya. Es tracta de materials sense context, fruit d'excavacions no oficials, als quals se'ls atorga un origen emporità ja que formaven part d'antigues col·leccions privades locals i van ser comprats en moments diferents per la Comissió de Monuments. Malgrat que són poc nombroses, aquestes peces situen Empúries i el seu territori al centre del debat sobre la presència d'un comerç etrusc directe al llarg de les costes del golf de Lleó i de l'extrem nord-est de la península Ibèrica.

Durant les últimes dècades l'interès sobre la presència de produccions etrusques¹ a la península Ibèrica ha anat creixent, revifat per les noves dades aportades pels treballs de camp, així com per la revisió de materials de fons antics de col·leccions i de troballes. Gràcies a la intensificació de la recerca i l'elevat nivell científic assolit per les excavacions arqueològiques recents, avui dia disposem d'importants conjunts d'importacions etrusques que se situen entre la segona meitat i finals del segle VII aC i finals del segle IV aC. En aquest context, el nord-est de Catalunya representa una regió que, respecte a la resta de la península, es caracteritza per l'excepcional concentració de troballes amb aquest origen. Es tracta sobretot d'àmfores vinàries, seguides per vaixelles fines per a la taula (plats) o relacionades amb el consum del vi (gerres i copes) i per ceràmica comuna de cuina (olles i morters). Cal destacar també la presència d'alguns objectes de luxe vinculats amb el banquet, en particular bronzes, o relacionats amb el comerç d'olis perfumats (ungüentaris ceràmics). La majoria procedeixen del jaciment d'Empúries, tant dels contextos de l'hàbitat indígena de Sant Martí d'Empúries com de la ciutat grega, però hi ha també una quantitat destacable de materials procedents d'assentaments ibèrics com ara Ullastret, Mas Gusó (Belcaire d'Empordà) i Mas Castellar (Pontós).

Al costat d'aquestes peces d'origen cert, hi ha una sèrie d'objectes de diferent tipologia i cronologia que procedeixen d'excavacions no oficials i, per tant, no tenen un context segur. Entre aquestes peces destaca un lot de petits ungüentaris de ceràmica etruscocoríntia, una producció etrusca que imita la ceràmica grega coríntia i que es documenta a Etrúria entre l'últim terç del segle VII aC i mitjan segle VI aC. Encara que es desconeixen les circumstàncies i el lloc exacte de la troballa, tenint en compte la tipologia i l'estat de conservació íntegre, per a aquestes peces s'ha proposat com a procedència la necròpolis emporitana grega arcaica del Portitxol, espoliada entre el segle XIX i inicis del segle XX. La funció principalment funerària dels ungüentaris etruscocorintis a Etrúria queda confirmada per la distribució de les troballes que, excepte uns pocs exemplars provinents de contextos d'hàbitat i dels dipòsits votius dels santuaris, es concentren a les necròpolis. L'ús com a elements de l'aixovar s'explicaria per la connexió amb les pràctiques rituals prèvies a la inhumació, que comprenien la purificació amb olis perfumats del cos dels difunts, del sepulcre i dels que oficiaven el ritual. La deposició a les tombes s'ha relacionat també amb la voluntat de dotar el difunt d'allò necessari per a la seva vida ultraterrenal, així com d'expressar el seu estatus social (Szilágyi 1998, 676; Bellelli 2008, 116).

En particular la peça que comentem avui correspon a un alabastron, un contenidor per a olis perfumats, amb la boca discoïdal, una nansa vertical amb perforació circular i el cos de forma ovoide. La seva superfície conserva

escasses traces de la decoració pintada original, de color marró fosc-negre, que devia combinar elements geomètrics com bandes concèntriques, pètals i fileres de punts, amb elements figurats. De fet, a la taca que s'observa a la part central del cos, R. Asensi (1991, 229) hi va reconèixer part de la decoració figurada constituïda per siluetes de gossos corrent cap a la dreta. Si bé l'estat de conservació del nostre exemplar no permet proposar una atribució a un taller específic, atuell amb aquesta forma i aquest tipus de decoració s'han documentat principalment al territori de la ciutat etrusca de Vulci (Laci), on se situaria el centre de producció (Bellelli 1997). Pel que fa a la datació, com que es tracta d'una peça sense context, es basa únicament en l'anàlisi tipològica i estilística i en els paral·lels trobats a la península Itàlica, que indiquen una cronologia de finals del segle VII aC i començament del segle VI aC.

La peça que analitzem s'insereix, doncs, de forma plena en el debat sobre qui van ser els primers —fenicis, etruscs o grecs— que van comercialitzar els productes etruscos entre les poblacions indígenes del sud de Gàl·lia i del nord-est de la península Ibèrica a partir de finals del segle VII aC. De fet, figuraria entre les importacions etrusques més antigues que s'han trobat a Catalunya. Es remuntaria, per tant, a la fase inicial de contactes entre les comunitats indígenes de l'Empordà i el món colonial mediterrani, que es van desenvolupar ja des d'un moment anterior a la fundació d'Emporion (segon quart del segle VI aC) i a la presència comercial grega en aquest territori.

---

1. Els etruscs van ser una civilització preromana de la Itàlia central tirrena (Etrúria).

ALBA VARENNA

Bibliografia

Aquillué, X., Castanyer, P., Santos, M., Tremoleda, J. (2006). El comercio etrusco en Emporion: evidencias sobre la presencia de materiales etruscos en la Palaia Polis de Empúries a *Gli Etruschi da Genova ad Ampurias. Atti del XXIV Convegno di Studi Etruschi ed Italici (Marseill-Lattes, 26 settembre - 1 ottobre 2002)*, Pisa-Roma, 175-192.

Asensi, R. M. (1991). Los materiales etruscos del orientalizante reciente y período arcaico de la Península Ibérica: las cerámicas etrusco-corintias de Ampurias a J. Remesal, O. Musso (coord.). *La presencia de material etrusco en la Península Ibérica*, Barcelona, 225-238.

Bellelli, V. (1997). Dal Museo di Tarquinia: decoratori etruschi di "Running Dogs", *Miscellanea etrusco italica* II, Roma, 7-54.

Bellelli, V. (2008). Le parfum dans les tombes orientalisantes etrusques a A. Verbanck-Piérard, N. Massar, D. Frère (ed.). *Parfums de l'Antiquité. La rose et l'encens en Méditerranée*, catàleg de l'exposició, Mariemont, 111-119.

Martín, A. (1985). Noves dades per a l'estudi del comerç etrusc a l'Empordà. *Cypsela* 5, Girona, 79-87.

Martín, A. (1991). El material etrusco en el mundo indígena del NE de Catalunya a J. Remesal, O. Musso (coord.). *La presencia de material etrusco en la Península Ibérica*, Barcelona, 95-105.

Szilágyi, J.G. (1998). *Ceramica etrusco-corinzia figurata. Parte II*. 590/580-550 a.C., Firenze.

Varena, A., Casas, J. (2016). Importaciones etruscas en Mas Gusó (Bellcaire d'Empordà, Girona, Cataluña), *Pyrenae* 47, 1, 119-142.

www.museuart.com

12 mesos, 12 obres és una compilació dels comentaris d'obres seleccionades el 2017 que presenta, en format fitxa, el Museu d'Art de Girona amb el nom genèric d'*Un mes, una obra*. Cada mes, al llarg de l'any, es proposa a un autor l'estudi i el comentari d'una obra perquè en doni la seva visió particular. Tots els comentaris s'apleguen en aquest recull, que permet fer-ne una lectura més calmada i alhora descobrir la varietat d'obres i la diversitat de mirades que ofereixen les peces d'un museu.

ISBN 978-84-393-9670-3

9 788439 396703

